

EU PRO PA

The title 'EU PRO PA' is rendered in large, white, sans-serif capital letters. The letters are arranged in three rows: 'EU' on top, 'PRO' in the middle, and 'PA' at the bottom. The letters are set against a background of a purple-to-pink gradient. Several dark blue, five-pointed stars are scattered around the text, some overlapping the letters. The overall design is clean and modern.

Interview Anja Haga

4

Denktank: Identiteit

18

Geloofsvrijheid in Europa

30

Voorwoord

Berjan de Graaf

Terwijl ik dit schrijf is de formatie nog aan de gang. 2023 was het jaar van de opkomst van de BBB en de PVV. 2024 is het jaar van Europa, iets wat voor zowel de BBB als PVV een lastig onderwerp is. Lastig, omdat Europa van alles 'bepaalt' voor Nederland. Regels voor boeren bijvoorbeeld. Of regels over usb-c kabels. Of een Natuurherstelwet die net als vele PVV-plannen in de ijskast is gekomen.

Ik schreef het in de vorige editie ook al: 2023 is een bijzonder jaar geweest. Zo ook voor Anja Haga, die het stokje van Peter van Dalen in Europa mocht overnemen namens de ChristenUnie. Vol enthousiasme zet ze zich op Europees niveau in voor onder andere geloofsvrijheid. Met de slogan 'Jouw vrijheid, onze missie', gaat ze de Europese verkiezingen in.

2024 is en wordt ook een bijzonder jaar. Zo gaat de ChristenUnie voor het eerst zonder de SGP op Europese campagne. Zo blijft de oorlog in Oekraïne aanhouden. Zo kan Amerika kiezen tussen twee bejaarden. Zo nemen de zorgen over Gaza en over antisemitisme in Nederland toe. Er zijn zoveel (geopolitieke) problemen dat we als redactie van PerspeX niet alles kunnen behandelen. Ook wordt er ook al zoveel over geschreven.

Het onderwerp van deze editie is Europa, wat over van alles kan gaan. Europa kan gaan over Oekraïne, over defensie, over vluchtelingen, over ontwikkelingshulp, over landbouw, over geloofsvrijheid en meer. Een betere vraag zou zijn waar Europa beter niet over kan gaan. Dat vragen we aan Anja Haga. Ook laten we een jonge VVD'er aan het woord die zich in wil zetten voor Europa en stellen we vragen aan onze eigen landbouwminister Piet Adema. Daarnaast hebben we verschillende werkgroepen en de denktank ook weer aan het schrijven gezet. We lezen een boek (in de vorm van een recensie). En nieuw in deze editie: Test je kennis!

Ik hoop dat u onze input kunt waarderen. Ik wens u veel leesplezier!

Met vriendelijke groet,

Berjan de Graaf • hoofdredacteur PerspeX

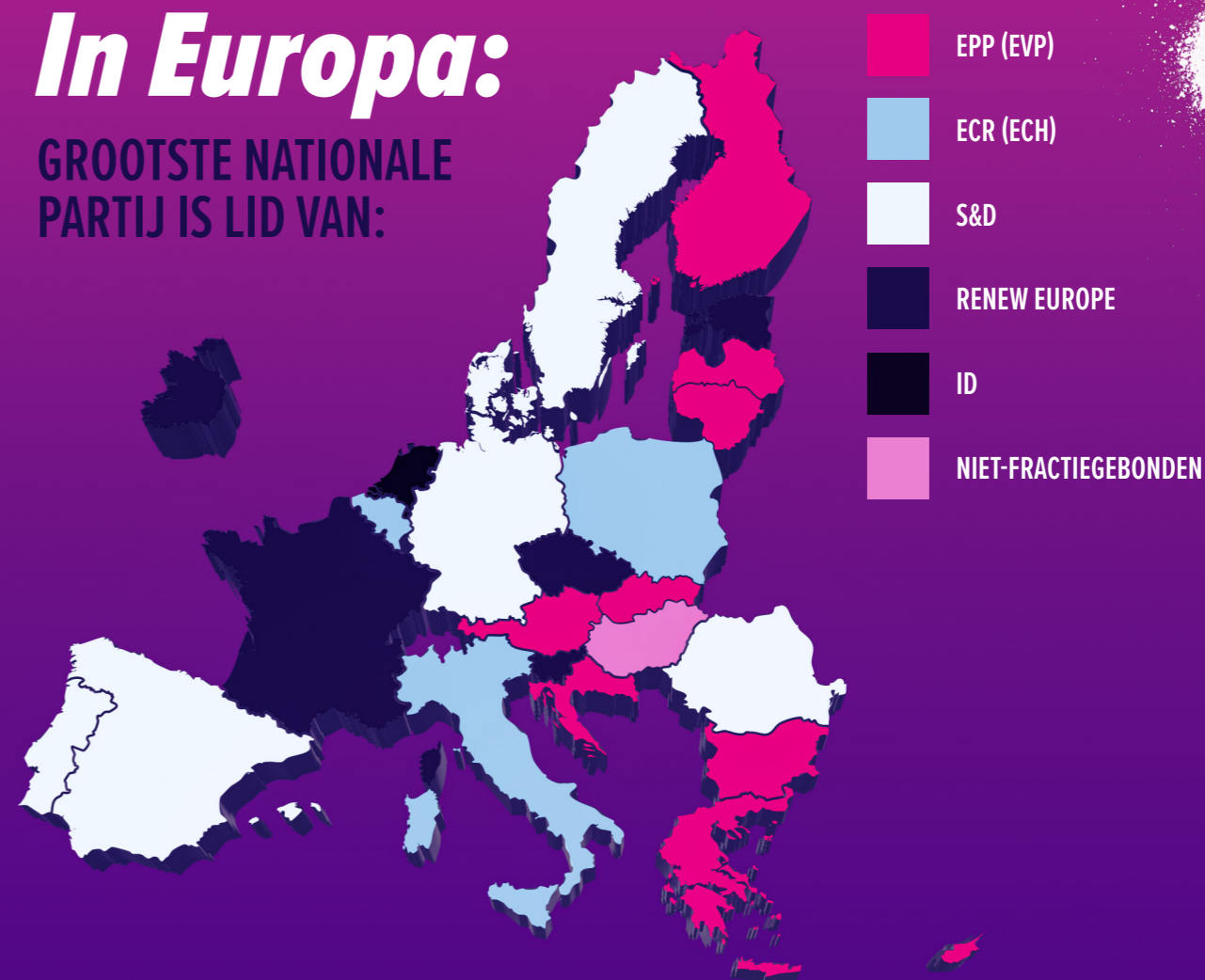


Inhoud

- 2 **VOORWOORD** vanuit de redactie
- 4 **INTERVIEW** met Anja Haga
- 6 **ARTIKEL** Ontwikkelingssamenwerking houdt migratie niet tegen
- 8 **QUIZ** Test jouw EU-kennis
- 10 **INTERVIEW** met Piet Adema
- 14 **ARTIKEL** Het gevaar uit het oosten
- 18 **DENKTANK** Identiteit
- 22 **BOEKRECENSIE** Eurowhiteness
- 24 **INTERVIEW** met VVD'er Erik Sjoers
- 28 **ARTIKEL** Welkom in Nederland
- 30 **ACHTERGRONDARTIKEL** Waarom is geloofsvrijheid nog geen speerpunt voor de Europese Unie?

In Europa:

GROOTSTE NATIONALE PARTIJ IS LID VAN:





INTERVIEW ANJA HAGA

JOUW VRIJHEID ONZE MISSIE

Auteurs: **Karel Huijgen & Berjan de Graaf**

ZOU JE KORT JE POLITIEKE CARRIÈRE KUNNEN BESCHRIJVEN?

Ik ben in 2002 begonnen en ik ben van alles geweest. Bestuurslid op lokaal niveau in Leeuwarden, commissielid bij de Friese Staten en daarna ook fractievoorzitter, wethouder in Arnhem, werkzaam bij het partijbureau bij de bestuurdersvereniging. Ook heb ik op kandidatenlijsten gestaan. In 2018 heb ik gesolliciteerd bij de Europese fractie. In 2019 werd ik kandidaat nummer 2 van de ChristenUnie. Toen haalde ik bijna meer voorkeurstemmen dan de SGP. Ik had toen al het plan om in 2024 lijsttrekker te worden. Sinds september ben ik ook al aan het werk als Europees Parlements lid, doordat ik Peter van Dalen verving.

HOE KWAM JE OP HET IDEE OM DE EUROPESE POLITIEK IN TE GAAN?

Ik heb alle lagen al gezien van de politiek, Europa is dan de kers op de taart. Bovendien gebeurt er veel in Europa, wat vooral over inhoud en langere lijnen gaat. In Brussel

is veel minder media en minder aandacht. Het werk is vrij abstract en ingewikkeld, dus is het een leuke uitdaging om dingen dichterbij de mensen te brengen, een beetje vergelijkbaar met het Statenwerk.

WAAROM IS GELOOFSVRIJHEID ZO BELANGRIJK?

Geloofsvrijheid is een thema wat iedereen raakt. In het Europees Parlement zitten progressief-liberalen die een hekel hebben aan religie en alles wat religieus is, willen wegpoetsen. Zo fietsen ze een artikel over neutraal onderwijs in een wet die over energie gaat. Als christenen moeten we staan voor onze zaak. Het is echt zorgelijk dat religie wordt weggepoetst en christelijk onderwijs verdwijnt. Er moet juist ruimte zijn voor verschillen in de samenleving.

ZIE JE GROTE BEDREIGINGEN VOOR DE GELOOFSVRIJHEID EN ZO JA, WELKE?

D66 en GL-PvdA zijn voorbeelden van progressief-liberalen, maar het wegpoetsen van religie zit

wijdverbreid in het parlement, niet enkel bij een partij. Daarom hebben we de slogan 'jouw vrijheid, onze missie'. De oorlog in Oekraïne brengt vrijheid dichterbij. Maar mag je nog afwijkend denken van de norm? De samenleving wordt steeds seculierder, er is verminderde tolerantie, bijvoorbeeld over abortus. Verschillende lidstaten hebben verschillende wetgeving over abortus, terwijl het Europees Parlement abortus op Europees niveau wil gaan regelen als grondwettelijke plicht. De seculiere koers wordt leidend. Alles wat niet christelijk is, wordt leidend. De ruimte die er is om verschillend te denken gaat verdwijnen.

JE HEBT MOOIE SPEERPUNTEN VOOR DE KOMENDE TIJD, MAAR ALS WE EVEN TERUGBLIKKEN, WAT IS DAN HET MOOISTE RESULTAAT DAT JE BEHAALD HEBT?

Er wordt onderhandeld over een bindend instrument voor de Verenigde Naties over mensenrechten. We hebben ervoor gezorgd dat de EU nu wel mee gaat doen aan de onderhandelingen en dit instrument moet onderschrijven. Het is bovendien een punt van de ChristenUnie om bedrijven naar de rechter te kunnen slepen.

Daarnaast hebben we veel verschillende resoluties ingediend over Armenië. Het cultureel erfgoed moet daar behouden worden, wat door Azerbeïdjan hevig bedreigd wordt. De EU gaat zich inzetten om het Armeense erfgoed te behouden.

Dan is er ook nog de Natuurherstelwet, waar we voor gestemd hebben na heel veel discussie. De meerderheid is uiteindelijk voor. Elke stem telt in het Europees Parlement, wat het heel anders maakt dan de Haagse coalitievorming. Er is geen regering/coalitie. Stemmingen kunnen op 1 stem aankomen. Binnen de EVP (Europese Volkspartij, red.) wordt wel een lijn afgesproken, maar over de Natuurherstelwet was veel discussie binnen de fractie en geen eenheid. Het is dan heel spannend hoe een stemming verloopt.

OP EUROPEES NIVEAU GEBEURT VEEL, MAAR WAT ZIJN ONDERWERPEN DIE JE LIEVER NIET OP EUROPEES NIVEAU UITGEWERKT ZIET WORDEN EN WAT JUUST WEL?

Samenwerking op Europees niveau is goed. Dankzij

Europa hebben we vrijheid, vrede en welvaart. Op defensie zouden we meer moeten uitbreiden. Nederland kan geen eigen leger in stand houden. Ook klimaat, landbouw en natuur moeten Europees aangepakt worden. Europa is een grote economische macht. Europees niveau moet zich niet op abortus, onderwijs en zorg richten. De wijkverpleging hoeft niet Europees geregeld te worden. Met Covid hielp het wel om Europees afspraken te maken. We willen de EU waar nodig, maar geen EU waar overbodig. Medisch-ethisch is geen Europese taak en moet het ook niet worden.

HOE KUNNEN WIJ ALS EUROPA HET BESTE OMGAAN MET DE GROEIENDE DREIGING VAN RUSLAND EN CHINA?

Als Europa moeten we een krachtig signaal laten zien. We hebben de situatie bij De Krim laten gebeuren. Poetin komt er mee weg. Hij snapt alleen heldere taal. Met een sterk signaal kunnen we erger voorkomen. Daarom moeten we samenwerken in Europa, bijvoorbeeld door de defensievoorraad op elkaar af te stemmen. Poetin weet of wij het op orde hebben. Je hebt liever geen geld naar defensie, maar het is wel nodig. Je kunt prima aan lidstaten overlaten of mensen worden uitgezonden en toch alles goed in samenwerking regelen.

HOE KUNNEN WE JONGEREN ACTIEF/GEÏNTERESSEERD MAKEN EN HOUDEN VOOR DE EU?

Ik probeer veel te delen via de social media kanalen. Jongeren zijn natuurlijk actief op de socials. Ik wil veel delen wat er gebeurt om de Europese Unie wat toegankelijker te maken. Bovendien ontvang ik veel groepen jongeren in Brussel, wat ik ook erg leuk vind.

HOE KUNNEN JONGEREN VOLGENS JOU HET BESTE ACTIEF BIJDRAGEN AAN DE POLITIEK?

In ieder geval stemmen! Stemmen is heel belangrijk. Het Europees Parlement raakt ook juist jongeren. Kijk bijvoorbeeld naar het klimaat, waarover vooral in het Europees Parlement beleid wordt gemaakt. Elke stem telt bij verkiezingen, zeker voor de ChristenUnie. We hebben altijd 1 zetel gehad, dus dat moet nu ook kunnen. •

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

HOUDT MIGRATIE NIET TEGEN



(MAAR LAAT HET RECHTS NIET HOREN)

Auteurs: **Werkgroep BuHa OS & Werkgroep Asiel en Migratie**

Ontwikkelingssamenwerking is niet populair. Het demissionaire kabinet bezuinigde er al in het voorjaar van 2023 op, en ook in de formatie wordt gesproken over een fors mes in hulp voor de allerarmsten. Om nog maar te zwijgen over de honderden miljoenen euro's die elke keer weer uit het budget gekaapt worden om onze eigen opvangcrisis op te lossen. Om het budget voor ontwikkelingssamenwerking te beschermen en het belang van deze uitgaven aantrekkelijk te maken voor partijen aan de rechterkant, spelen andere partijen - waaronder de ChristenUnie - de kaart 'dat ontwikkelingssamenwerking migratie naar Europa zou verminderen'. Hoewel zo'n uitspraak politiek gezien begrijpelijk is, klopt dit argument feitelijk niet. Daarom zou de ChristenUnie dit ook niet langer moeten uitspreken.

Het is een makkelijke denkstap om ontwikkelings-samenwerking aan te wenden als middel tegen migratie. Immers, het lijkt logisch dat het verhogen van de welvaart van arme mensen minder prikkel geeft tot migratie. Door migratie bij de 'grondoorzaken' aan te pakken zouden mensen minder redenen kunnen vinden om te verhuizen, en al helemaal niet naar Europa. Recent zien we de redenatie steeds vaker de kop op steken. Bijvoorbeeld bij het debat over de begroting Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, waar NSC benoemde dat ze wil investeren in ontwikkelings-samenwerking "met als doel de onderliggende oorzaken van migratie effectief aan te pakken". En ook onze eigen ChristenUnie omarmt dit valse frame. Kamerlid Ceder betoogde in een artikel dat "juist voor partijen die grip op migratie een belangrijk onderwerp vinden, het beknotten van het ontwikkelingsbudget geen verstandige stap is". Steeds vaker gebruiken partijen aan de linkerkant van de formerende partijen migratie-bestrijding als argument vóór ontwikkelings-samenwerking.

Maar hoe logisch het ook klinkt, de claim is onjuist. Sterker nog, onderzoek toont zelfs het tegenovergestelde aan: een toename aan ontwikkeling leidt in eerste instantie tot een toename van migratie. Om dit te begrijpen, dienen we af te stappen van het gangbare denken rond 'push- en pullfactoren', en te realiseren dat migratie een fenomeen is dat van alle tijden is, en vooral samenhangt met welvaart en de vraag naar arbeid. Een wetenschapper die zich hierin heeft verdiept en hierover in de media verschijnt is socioloog Hein de Haas. De Haas stelt dat arme mensen geen geld hebben om te migreren, en dus ook niet 'op hun plek worden gehouden' door het bieden van ontwikkelingshulp. Het tegendeel blijkt waar, zo toont hij aan: als door ontwikkelingshulp het welvaartsniveau van mensen stijgt, hebben ze juist meer geld voor een ticket naar Europa. En dus leidt ontwikkelings-samenwerking eerder tot een toename van migratie dan een afname. Pas als landen zich ontwikkelen tot het niveau van een middeninkomensland zal de migratie afnemen, zoals we bijvoorbeeld bij Turkije of Mexico hebben gezien.

Naast de bovenstaande 'migratiemythe', zoals De Haas het noemt, 'debunked' hij in zijn boek Hoe migratie echt werkt (2023) nog 21 andere heersende opvattingen over migratie. Betogen we dan door hem hier aan te halen

dat de ChristenUnie-fractie deze mythes in hun Tweede Kamer-werk moet gaan ontcrachten? Dat de ChristenUnie moet gaan uitleggen dat migratie toeneemt als gevolg van ontwikkelingshulp die we zullen bieden? Nee, dat betogen we niet. De realisatie dat ontwikkelingsgeld migratie in de hand werkt zou namelijk kunnen leiden tot een verdere afname van het ontwikkelingsbudget. Wel zou de ChristenUnie vaker de voordelen van migratie mogen aantonen. Voor Nederland zijn dat de positieve bijdrage die migranten leveren aan onze economie, door vele lege plekken op de arbeidsmarkt op te vullen. Daarnaast profiteren families en gemeenschappen in ontwikkelingslanden aanzienlijk van de geldsommen die migranten naar hun herkomstland sturen - al speelt vooral overheidsbeleid in ontwikkelingslanden een cruciale rol als het gaat om hoe positief emigratie voor zo'n land is. En als het gaat om de legitimering van ontwikkelings-samenwerking, dan hoeft de ChristenUnie niet mee te gaan in het opportunisme en pragmatisme van andere partijen aan de linkerflank, zoals GroenLinks-Partij van de Arbeid. De ChristenUnie heeft juist genoeg in haar mars om de waarde van ontwikkelings-samenwerking aan te tonen: vanuit solidariteit en naastenliefde is het wenselijk dat Nederland zich bekommert om de allerarmsten en de meest kwetsbaren. En ja, daar mag Nederland ook best wat belang bij hebben: internationaal aanzien, een toenemend verdienvermogen en een veilig buurcontinent.

EEN TOENAME AAN ONT- WIKKELING LEIDT IN EERSTE INSTANTIE TOT EEN TOENAME VAN MIGRATIE.

QUIZ

TEST Jouw EU-KENNIS!

Auteur: **Shady Morsi**

VRAAG 1

Welk verdrag legde de basis voor de oprichting van de Europese Unie in 1993?

- A Verdrag van Rome
- B Verdrag van Maastricht
- C Verdrag van Lissabon
- D Verdrag van Nice

VRAAG 2

Welk EU-orgaan wordt beschouwd als het wetgevende orgaan en bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten?

- A Europese Commissie
- B Europees Parlement
- C Europese Raad
- D Europese Centrale Bank

VRAAG 3

Wie is de huidige voorzitter van de Europese Commissie?

- A Ursula von der Leyen
- B Jean-Claude Juncker
- C Donald Tusk
- D Angela Merkel

VRAAG 4

Bij welke partij zit de CU in het Europese parlement?

- A ECPM
- B EPP
- C ECR
- D EFA

VRAAG 5

Hoeveel zetels heeft Nederland nu in het Europese parlement?

- A 17
- B 29
- C 31
- D 20

VRAAG 6

Welk orgaan van de Europese Unie bestaat uit de nationale regeringen?

- A Europese Raad
- B Europees Parlement
- C Raad van Europa
- D Raad van de Europese Unie

VRAAG 7

Wat is het Schuman Plan?

- A Een plan voor economische hervormingen in de jaren '50.
- B Een plan voor de oprichting van de euro als gemeenschappelijke munteenheid
- C Een plan voor de oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.
- D Een plan voor de uitbreiding van de Europese Unie naar Oost-Europa.

VRAAG 8

Wat was Anja Haga's politieke functie voordat ze Europarlementariër werd?

- A Gedeputeerde in Friesland
- B Raadslid in Schiedam
- C Lid Eerste Kamer der Staten Generaal
- D Wethouder in Arnhem

VRAAG 9

Wie stelt EU-wetgeving voor?

- A De leden van het Europese Parlement
- B De lidstaten
- C De Europese commissie
- D Het hof van justitie van de EU

VRAAG 10

Welke van de volgende instellingen is geen onderdeel van de EU?

- A Europese Rekenkamer
- B Europese Centrale Bank
- C Raad van Europa
- D Europese Commissie



LANDBOUW IN EUROPA

INTERVIEW PIET ADEMA

Auteurs: Sietse Mol & Werkgroep Europa

Protesten door heel Europa, versoepeling van regels, de Natuurherstelwet in de ijskast. In aanloop naar de Europese parlementsverkiezingen lijkt alles wel te draaien om landbouw. Genoeg reden om met onze eigen landbouwminister een goed gesprek te voeren over landbouw en de EU.

HOE IS HET OM (IN DEZE TURBULENTE TIJDEN) DE NEDERLANDSE MINISTER VAN LANDBOUW TE ZIJN?

Dat is eigenlijk wel heel bijzonder, zeker als je kijkt naar de problemen die er zijn. Aan de ene kant de landbouw die graag toekomstperspectief en een verdienmodel wil hebben, met jonge boeren die willen verduurzamen. Aan de andere kant is er de druk op de natuur en alles waar daar speelt. Dat moeten we met elkaar in balans brengen. Europa is de plek waar 80 à 90% van het landbouwbeleid bepaald wordt. Ik vind het heel mooi dat ik op een plek zit waarbij ik juist in Europa mag kijken hoe we een duurzame landbouw kunnen creëren, dat past binnen die natuuropgave, maar die ook echt een toekomst heeft, en die robuust genoeg is voor Nederland. In Europa heb je 27 landen met allemaal verschillende opvattingen. Maar toch merk ik dat er binnen Europa altijd wel naar Nederland wordt gekeken. Er is wereldwijd behoefte aan kennis en innovatiekracht.

WAT IS UW FAVORIETE CHRISTENUNIE STANDPUNT OVER DE LANDBOUW?

Ik vind het een belangrijk punt dat we bepaalde doelen hebben te realiseren op het gebied van klimaat. Ik zie dat de boeren een stapeling aan regels uit Brussel krijgen, terwijl er heel veel boeren zijn die zeggen: 'laat mij nou aan het stuur op het erf, ik weet hoe ik

die doelen kan bereiken'. Doelsturing dus. We moeten van die middelsturing af, en dat is ook een punt wat de ChristenUnie vaak inbrengt. We moeten dat vakmanschap van de boer weer meer laten spreken. Terwijl we overigens wel aan de doelen moeten voldoen. Ik vind dat we naar klimaatbeleid moeten. We moeten schoon water hebben. Stikstof is ook echt een probleem. De samenleving is niet maakbaar. Ik denk dat we als partij wel moeten oppassen omdat wij ook wel eens de neiging hebben om alles bij de overheid neer te leggen. Het is denk ik goed dat we de samenleving zelf weer aan het stuur willen zetten. Met een faciliterende overheid die de samenleving ook de goede dingen laat doen. Dat is christelijk-sociale politiek.

WAT VERENIGT DE BOEREN IN EUROPA OM TE PROTESTEREN?

Je ziet dat wij hier in Nederland protesten rondom stikstof hebben gehad. Toen werd nog gedacht dat dit een Nederlands probleem is, en dat het meevalt in Europa. Nu wordt er opeens in bijna de hele EU geprotesteerd, en is het een Europees probleem. Als je kijkt naar onze situatie: wij hebben met een mestprobleem te maken. We verliezen de derogatie, dat wil zeggen de ruimte om extra mest op het land te mogen brengen. Maar dat is een typisch Nederlands probleem. In Duitsland ging het eerder over de dieselaccijns die men wilde invoeren. Dat is een Duits probleem. De gemeenschappelijke deler is de regelzucht vanuit de EU. Een stapeling 'lasagna' van regels die op het boerenerf terechtkomen, waarvan de logica ook nog wel eens ontbreekt. Ik ben dan ook wel blij met de Commissie die nu luistert naar de boeren en met een pakket aan maatregelen komt om juist die regeldruk naar beneden te brengen.

**WE MOETEN DAT
VAKMANSCHAP VAN DE BOER
WEER MEER LATEN
SPREKEN.**

IN WELKE MATE HEBBEN BOERENPROTESTEN DAADWERKELIJK INVLOED OP HET EUROPEES BELEID?

Dat hangt er een beetje vanaf welke protesten je bedoelt. Protesteren is prima, en boeren hebben door die protesten hun belang, zorgen en zelfs wanhoop kenbaar gemaakt. Ik praat met boeren die echt wanhopig en geëmotioneerd zijn, en dat emotioneert mij ook wel. Ik zie ook uitwassen in die protesten. Dat hebben we in Brussel en ook hier in Nederland gezien. Laten de boeren het op een manier doen waarbij ze sympathie en draagvlak houden, en dit niet verliezen. In die zin hebben de boerenprotesten hoe je het ook wendt of keert zin gehad, maar die extreme protesten niet.

WAAR LIGT DE GRENS IN WAT EUROPA WEL EN NIET MOET DOEN?

Europa bepaalt heel veel, waar op zich niks mis mee is, omdat Europa voor onze boeren ook een belangrijke afzetmarkt is. Aan de andere kant zijn er ook dingen waarbij ik denk; moet Europa daar nou over gaan? Geef binnen de EU de landen de ruimte om de doelen te behalen op de manier die past bij het land. In Nederland hebben we een vruchtbare delta. Daarnaast is er een hoge ruimtelijke druk. We gaan naar de 18 miljoen mensen toe, op dat hele kleine stukje aarde. Wij zijn na Malta het meest dichtbevolkte land van Europa. Dat vraagt dan ook echt om een andere benadering. Ik vraag dan ook in Europa om die ruimte om het op onze manier te doen, passend bij de structuur van Nederland. Die flexibiliteit in het Europees beleid mis ik nog wel eens. De EU is een federatie van autonome lidstaten. Ik vind dat het ook zo moet blijven. Soms heb ik wel de vraag of we niet te veel van onze autonomie weggeven, waar ik ook zorgen over heb. Aan de andere kant zie ik bij de lidstaten ook terug in de landbouwdiscussies dat ze toch weer gaan voor dat eigen belang, terwijl je soms ook een algemeen belang kunt definiëren. Bijvoorbeeld als het gaat over een duurzame standaard voor de landbouw in Europa, maar ook als het gaat om dierwaardige landbouw.

HOE KAN DE EU HAAR DOELSTELLINGEN OP BIJVOORBEELD HET GEBIED VAN NATUUR HALEN,

ZONDER DAT ER EEN ONGELIJK SPEELVELD ONTSTAAT VOOR BOEREN?

Ten eerste moet je zorgen dat er een gelijk speelveld binnen Europa bestaat. Als we met elkaar in Europa vinden dat de natuur versterkt moet worden, moeten we in heel Europa gaan vragen om duurzaam te produceren. Dan heb je een gelijk speelveld in Europa. Het tweede is; op het moment dat we dat van onze boeren vragen, moeten we dat ook vragen van de producten die worden geïmporteerd. Op dit moment toetsen wij het voedsel zoals het in de schappen komt en hoe het in de container zit. Terwijl je ook wilt weten hoe de productie erachter gebeurt is. Hoe gaan wij om met internationale handelsstandaarden met derde landen? Zo zijn er onderhandelingen over Mercosur, een handelsovereenkomst met Zuid-Amerika. Wat betekent dat voor onze boeren? Het kan niet zo zijn dat we van onze boeren vragen om duurzaam te produceren, en vervolgens wordt vlees van buiten de EU gehaald, en ligt dat voor 20% goedkoper in de schappen, terwijl het minder duurzaam is geproduceerd. Kunnen we naar internationale standaarden op het gebied van voedselproductie? Zo lang dat niet zo is, moeten wij eigenlijk een drempel opleggen tegen dat soort akkoorden. Dat is wel heel spannend gezien producten uit de agrarische sector vaak een belangrijk onderdeel zijn van dergelijke handelsakkoorden. Er zijn Nederlandse bedrijven en industrieën die hierin belangen hebben en handel willen drijven. Ik vind dat de landbouw niet de dupe mag worden van de belangen van de grote industrie.

WELKE ROL ZAL DE LANDBOUW IN DE TOEKOMST IN EUROPA KRIJGEN VOLGENS U?

Hier in Nederland hebben we discussies over krimp van de veestapel en dat soort zaken. Toen ik de eerste sessies in Europa met de Landbouw- en Visserijraden had ging het direct over voedselzekerheid. Dat had alles te maken met de oorlog in Oekraïne, met de graandel en de Zwarte Zee. Nu staat voedselzekerheid op elke Landbouw- en Visserijraad-agenda. Mensen moeten zich ervan bewust zijn dat we in een hele spannende, geopolitieke periode leven. Wat je ziet is dat voedsel

MENSEN MOETEN ZICH ERVAN BEWUST ZIJN DAT WE IN EEN HELE SPANNENDE, GEOPOLITIEKE PERIODE LEVEN.

daarin ook heel vaak een rol speelt. Voedsel is dus van geopolitieke waarde. We moeten ervoor zorgen dat voedsel niet de oorzaak gaat worden van conflict. Dus vandaar dat ik het ook belangrijk vind dat we goed nadenken over de wereldvoedselvoorziening, om ervoor te zorgen dat er in ieder geval daardoor geen conflicten worden aangewakkerd of ontstaan.

WAT DRIJFT U NU ALS DEMISSIONAIR MINISTER OM DIENSTBAAR TE BLIJVEN?

We praten hier over Europa en Europa is niet demissionair. Natuurlijk komen er verkiezingen, maar dan blijft de Commissie gewoon missionair totdat er een nieuwe Commissie is. Op de Europese agenda spelen er hele grote thema's en worden er belangrijke besluiten genomen. Europa is niet demissionair, maar de problemen in Nederland zijn dat ook niet. Ook als we kijken naar de visserij, waar ook veel problemen zijn. Er zijn veel (jonge) vissers die niet weten hoe hun toekomst er uit ziet. Ik voel me echt niet demissionair in die zin. Natuurlijk blijven er een aantal dossiers liggen, zeker als het gaat om grote financiële dossiers. Maar ik zet mij nog steeds met hart en ziel in voor de landbouw en de visserij.

WAT WILT U PERSPECTIEF MEEGEVEN ALS CHRISTENUNIE-POLITICI VAN DE TOEKOMST?

Ik hoop van harte dat er politici komen die geworteld zijn in de samenleving. Die idealistisch aan de slag gaan met de grote opgaven die er zijn. Maar ook met realisme. We

moeten als partij een beetje oppassen dat we niet vanuit een hoog idealisme de binding met de basis verliezen. Zeker met onze achtergrond hebben wij onze idealen, dat is helder, maar laten we ze ook op een realistische manier uitvoeren. Wij leven in een wereld waarin wij cultuur ademen, maar laten we een beetje oppassen dat we de cultuur niet onze keuzes laten beïnvloeden. Wij komen uit de christelijk-sociale traditie, een hele rijke traditie met veel denkers en belijning erin. Mirjam heeft iets gezegd over de woke-cultuur waarbij de druk van een paar op de hele samenleving gelegd kan worden. We zien ook een rechtsextremistische cultuur ontstaan in Europa. Laten wij vooral bij onszelf blijven en niet meewaaien met de winden van de cultuur.

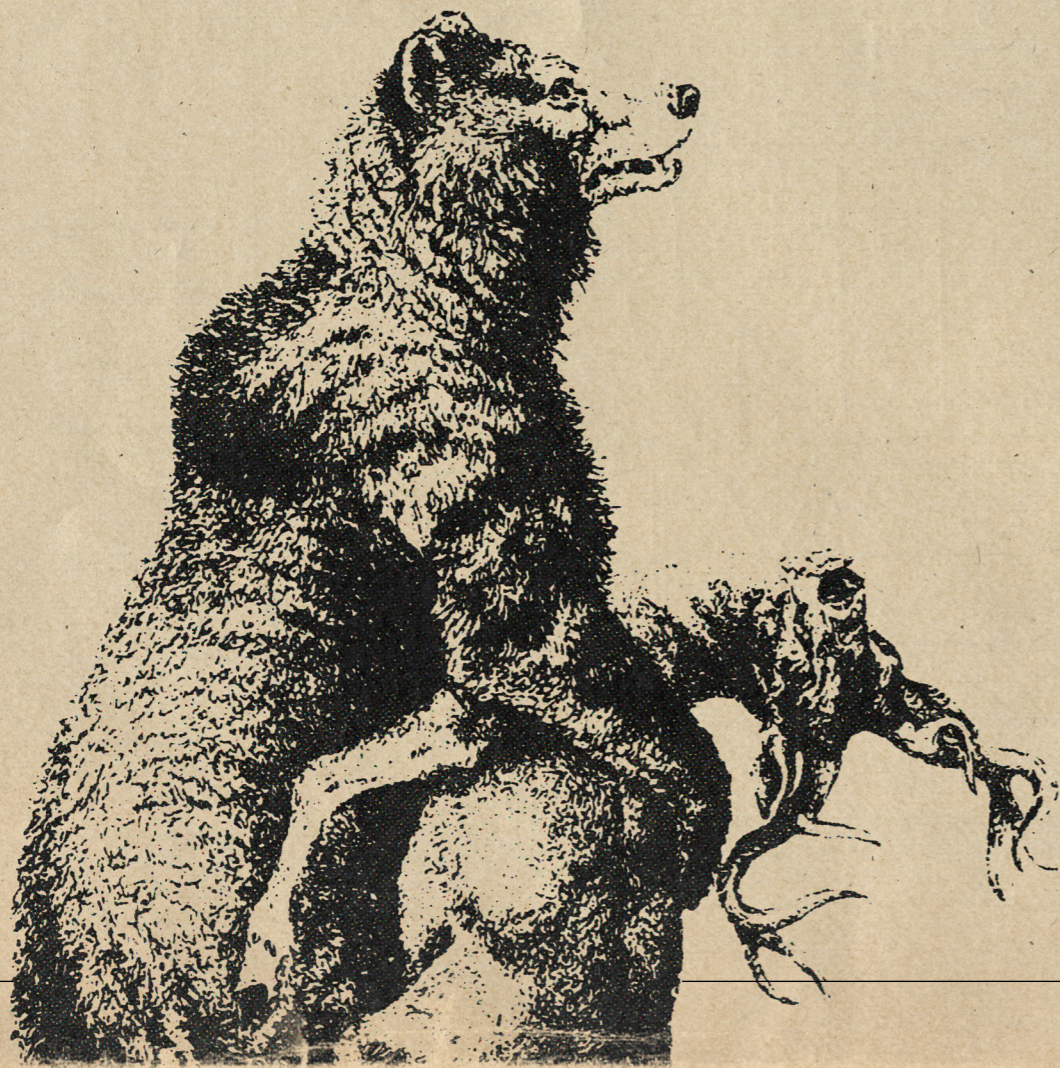
Ik wil jullie een Bijbeltekst meegeven uit Timotheüs. Timotheüs is voor jullie allemaal een heel inspirerend persoon. Een jongeman, opgevoed in die cultuur met de beginselen van het christelijk geloof. Dan staat er in 2 Timotheüs 1:7: 'God heeft ons niet een geest gegeven van lafhartigheid, maar een geest van kracht, liefde en bezonnenheid.' Wij zijn niet laf. We durven verantwoordelijkheid te nemen en vanuit idealisme een stap naar voren te zetten, ook de jonge mensen van Perspectief. Maar doe dat met kracht, liefde en bezonnenheid. We hebben een krachtige boodschap. Dat is het realistische aspect. We doen het met liefde voor de samenleving, liefde voor de mensen in die samenleving, en met liefde voor het kwetsbare. We doen dat ook met bezonnenheid. Die bezonnenheid hoort erbij. Als we die drie goed in balans toepassen in ons leven, dan zijn wij stevige politici die echt aansluiting houden bij de samenleving, die kunnen toewerken naar een mooiere wereld, maar wel met realiteitszin.

HET GEVAAR UIT HET

OOSTEN

HOE GAAT EUROPA ZICHZELF VERDEDIGEN TEGEN DE RUSSISCHE BEER?

Auteur: **Daniël de Boer**



'Alleen als Polen Rusland aanvalt, valt Rusland Polen aan.' Is getekend, Vladimir Putin. Diezelfde Putin die nog maar een paar jaar geleden beweerde dat hij Oekraïne niet zou invallen. Deze 'geruststelling' voor Polen, gedaan in het spraakmakende interview met Tucker Carlson, is daarom ook niet veel waard. De machtshonger van de president van Rusland zal niet gestild zijn als hij in staat blijkt Oekraïne te onderwerpen. Experts waarschuwen al veel langer voor het gevaar voor Europa als Oekraïne de oorlog verliest. Wat gaat Europa daar tegen kunnen doen? Is het dan toch tijd voor een Europees leger, om ons continent te beschermen tegen ontembare Russische agressie?

De oorlog in Oekraïne is nu nog een ver-van-ons-bedshow, wat maakt dat Europese landen denken dat ze het zich kunnen veroorloven om weg te kijken. We doen moeilijk over elke sanctie tegen Rusland en elke wapenlevering voor Oekraïne. Dat we elke kogel die we nu niet naar Oekraïne sturen, wel eens zelf op een Rus zullen moeten afschieten, daar denken we liever niet aan. Bovendien voelen we ons veilig door de NAVO. Dat die NAVO na een zeer waarschijnlijke verkiezing van Trump een papieren tijger zal worden, dat duwen we ook liever weg. Met het tegenhouden van de Russen sneuvelen er dagelijks Oekraïense militairen voor onze vrede en veiligheid. We kunnen daar in weerzin en naïviteit onze ogen voor sluiten, maar daar helpt Europa zichzelf niet mee. Willen we als Europa op eigen benen staan, dan is het nu tijd om serieus na te denken over het gezamenlijke defensiebeleid.

Niet alleen geopolitiek gezien doet Europa er goed aan om zich defensief beter te organiseren, ook de Europese burger wil dat. Maar liefst 75 procent is voor een gemeenschappelijk EU-beleid inzake veiligheid en defensie, 68 procent vindt dat de EU meer zou moeten samenwerken op defensiegebied en een krappe meerderheid van 55 procent is zelfs al voor een Europees leger. De voordelen daarvan zijn dan ook legio. Het grootste voordeel is dat het Europa de kans biedt om snel en daadkrachtig in te grijpen wanneer een van de lidstaten wordt aangevallen. De verdediging is dan niet een chaos van losse NAVO-entiteiten, maar een geoliede machine onder één bevel.

Een ander groot voordeel gaat over de defensie-industrie. Op dit moment wordt er jaarlijks naar schatting ruim 26 miljard euro verspild doordat Europese landen los van elkaar wapens ontwikkelen, produceren en inkopen. Zo zijn er op dit moment liefst 154 verschillende wapensystemen in omloop op de Europese wapenmarkt, tegenover slechts één enkel systeem in de VS. Pogingen om dit te verbeteren hebben tot nu toe nog weinig succes, maar de oprichting van een Europees leger zou een impuls kunnen zijn om dit probleem wel serieus aan te pakken. Dat steeds meer Europese landen de tweeprocentnorm van de NAVO willen en gaan halen is toe te juichen, maar het zou nog beter zijn als dat geld ook efficiënt besteed zal worden.

Op papier ziet een Europees leger er misschien wel mooi uit, maar toch kleven er ook problemen aan. Het grootste probleem is dat van de bevelvoering. Wie geeft de bevelen aan het Europees leger, en met welk mandaat? Een Europees leger is alleen effectief en krachtig als er snel besluiten genomen kunnen worden. Dit kan alleen bij een supranationaal bevel, overleg in nationale parlementen en tussen de EU-lidstaten neemt immers veel te veel tijd in beslag. En daar wringt het voor veel landen. Een supranationaal bevel wordt gezien als een inbreuk op de nationale soevereiniteit. Landen willen zelf het opperbevel over de eigen militairen hebben, niet in de laatste plaats omdat ze geen eigen militairen willen opofferen aan een missie waar ze zelf als land niet (helemaal) achter staan.

Hoewel het goed is om deze bezwaren serieus te nemen, moeten we ons ook serieus bezinnen op de vraag of en hoelang deze bezwaren nog stand houden. De nagels van Poetin krabben al aan de deuren van Europa, en die deuren zitten niet eens stevig dicht. Een Europees leger met supranationaal bevel is weliswaar een inbreuk op de nationale soevereiniteit van landen, maar hoe belangrijk blijven we dat vinden in een tijd dat de territoriale integriteit, onafhankelijkheid en soevereiniteit van Europese landen op het spel staan door Russische agressie? •

STEM Durf to werken

STEM

christenUnie



DENK TANK

IDENTITEIT

Auteurs: **Marijke Huisman** en **Annelle van der Wel** (Denktank)

Tijdens een weekendje weg in Londen (natuurlijk met de Eurostar) viel mijn oog tijdens het eten op een poster aan de muur. Context: we zaten in een fancy foodhall vol jonge, hippe mensen. Op de poster waren een heleboel getekende mensen te zien met één overeenkomst: ze waren overduidelijk allemaal op leeftijd. Erboven de tekst: 'People who voted for Brexit who are now dead'. De boodschap was duidelijk. De jonge, hippe mensen in deze fancy Londense foodhall konden zich totaal niet identificeren met de Brexit-supporters. Jong versus oud. Stad versus platteland. Progressief versus conservatief.

Twee verschillende wereldbeelden. Twee verschillende realiteiten. Twee verschillende identiteiten.

Sinds de verkiezingswinst van de PVV houden de bubbels waar we in leven me veel bezig. Ook deze

poster zette me daarover aan het denken. Hoe goed kunnen we ons nog verplaatsen in de ander? Komen we de ander nog weleens tegen?

Terwijl de formatie in Nederland langzaam voortkruipt, komen ook de Europese verkiezingen steeds dichterbij. De parallel is boeiend. Terwijl we het in Nederland steeds maar weer hebben over de toenemende polarisatie, lijken we elkaar in de Europese Unie soms ook kwijt te zijn. Afgelopen maand kwam een akkoord tussen de drie medewetgevers – Commissie, Raad en Parlement – tot twee keer toe op het laatste moment onder druk te staan, doordat een of meerdere lidstaten zich er tóch niet helemaal in kon vinden. Dit gebeurde bij de Europese IMVO-wet (CSDDD) op initiatief van Duitsland. Gelukkig bereikte ons het nieuws dat de lidstaten het toch nog eens zijn geworden, zij het in een

afgezwakte vorm. Op het moment van schrijven staat ook de Natuurherstelwet onder druk, niet in de minste plaats door het verzet in Nederland.

Dit lijkt geen al te best signaal te zijn over Europese samenwerking in aanloop naar de verkiezingen van 6 juni. Het zet je aan het denken: als het binnen landen, binnen steden en dorpen al zo moeilijk blijkt om elkaar nog te begrijpen en er samen uit te komen, hoeveel te meer geldt dat dan niet voor Brussel? Is het Europese project niet gedoemd te mislukken?

Op dit soort momenten van vertwijfeling, kunnen we gelukkig teruggrijpen op de basis van Europese samenwerking. Zoals de slogan zo mooi stelt: in verscheidenheid verenigd. De Europese Unie bestaat niet zonder haar lidstaten. Zonder ruimte voor onderlinge verdeeldheid en verschillen in opvatting, had geen land er in de eerste plaats überhaupt lid van willen worden.¹ Die balans tussen genoeg macht bij de EU laten om daadwerkelijk slagkracht te hebben, en genoeg macht in de lidstaten behouden om eigen zeggenschap en vrijheden te borgen, is precies wat nodig is om de EU duurzaam te laten voortbestaan. Het is ook precies wat de rechtse partijen – met hun kortzichtige 'what's in it for me' houding – en de linkse partijen – met hun federale Europese utopieën – verzaken te doen. Waar we die balans wél terugvinden kunnen jullie wel raden.

In de christelijk-sociale politieke traditie waarin de ChristenUnie staat, is het juiste evenwicht vinden tussen eenheid en verscheidenheid een principiële keuze, geen ongelukkig compromis. Maar waarom is dit evenwicht een goede, zelfs de beste optie?

Laten we eerst kijken naar eenheid, de zaken die de verschillende lidstaten verbinden. Hier wordt als eerste onze gemeenschappelijke economische belangen genoemd. We kunnen echter stellen dat succesvolle

IS HET EUROPESE PROJECT NIET GEDOEMD TE MISLUKKEN?

economische samenwerking alleen maar mogelijk is geweest door de gedeelde waarden van de verschillende Europese lidstaten. Vijf gemeenschappelijke waarden komen het meest naar voren: vrijheid, gelijk(waardig)heid, gerechtigheid, gemeenschap en diversiteit.² Deze waarden zijn in meer of mindere mate terug te vinden zijn in EU-Verdragen en het Handvest. Zie bijvoorbeeld het Artikel 2 van het Verdrag van Lissabon:

'De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.'³

Deze waarden zijn dus de grondslag voor de Europese eenheid, waarden die ook (expliciet of impliciet) christelijke wortels hebben. Het is hier vooral interessant

¹ Als we kijken naar de geschiedenis van het Europese project blijkt dat integratie en nationale belangen in de jaren '50 elkaar niet uitsloten maar samenvielen. Zie hier bijvoorbeeld het boek *The European Rescue of the Nation State* van Alan Milward. <https://www.europarl.europa.eu/100books/en/detail/60/the-european-rescue-of-the-nation-state>

² Luitwieler, Sander. In *Verscheidenheid verenigd: een positief-kritische visie op de Europese Unie*. In hoofdstuk 1 van deze publicatie voor het WI laat Luitwieler zien dat Charles Taylor (katholieke representant) en Dooyeweerd (neocalvinistische representant) allebei in meer of mindere mate wijzen op deze vijf gemeenschappelijke waarden van Europa.

³ Luitwieler, In *Verscheidenheid verenigd*, 39.

DIVERSITEIT IS OOK GEEN BELEMNERING VOOR DE GEMEENSCHAP

DE GEMEENSCHAP ONTSTAAT ALLEEN MAAR UIT DIE VERSCHIEDENHEID

om te zien hoe juist diversiteit, verscheidenheid, een gemeenschappelijke waarde is. De christelijke wortels van deze waarde vinden we terug in het lichaam-metafoor die Paulus gebruikt. Christenen vormen samen één lichaam, maar ieder deel van het lichaam heeft zijn eigen plek en functie. Het christendom waardeert verscheidenheid als positief. Diversiteit is ook geen belemmering is voor gemeenschap: de gemeenschap ontstaat alleen maar uit die verscheidenheid.⁴

Hoe wordt er recht gedaan aan die verscheidenheid? Met betrekking tot de Europese Unie wordt het subsidiariteitsprincipe toegepast om te toetsen of de EU de beste plek is om besluiten te nemen, of dat nationale, regionale of lokale overheden dit beter kunnen doen. Subsidiariteit is vastgelegd in het Verdrag van Maastricht.

Subsidiariteit houdt in dat hogere instanties niet iets moeten doen wat door lagere instanties gedaan kan worden. Als een van de basisbegrippen van het katholiek-sociaal denken heeft het expliciete christelijke wortels. Subsidiariteit is verwant aan de neocalvinistische doctrine van soevereiniteit in eigen kring, waarmee wordt bedoeld dat elke levenskring zijn eigen onafhankelijk gezag heeft en niet onder dat van een andere levenskring staat.

De ChristenUnie kiest voor een Europese Unie waarin gedeelde waarden worden nagestreefd via het principe van subsidiariteit om zo evenwicht te houden tussen eenheid en verscheidenheid. Ook in de komende verkiezingen zien we dit terug. Aan de ene kant wil de ChristenUnie meer Europese samenwerking op de grensoverschrijdende uitdagingen zoals klimaatverandering, democratische rechtsstaat, migratiebeleid en belastingontwijking. Tegelijkertijd is er ook oog voor nationale soevereiniteit. Op het gebied van onderwijs, zorg en cultuur moet de Europese Unie zich juist terughoudend opstellen en de diversiteit tussen lidstaten respecteren. Belastingheffing bijvoorbeeld blijft een nationale bevoegdheid.⁵

Laten we dit gebalanceerde verhaal blijven vertellen. Zodat steeds meer mensen zullen inzien dat een Europese eenheid en verscheidenheid, Europese en Nederlandse identiteit, elkaar niet tegenwerken, maar juist versterken. •

⁴ Luitwieler, In verscheidenheid verenigd, 49.

⁵ Verkiezingsprogramma ChristenUnie Europese Verkiezingen 2024, Geloofwaardig Europa, 5-6.



Meer weten over theologie of theologie studeren?

Start met de premaster Theologie.
Heb je een hbo-opleiding theologie afgerond of een universitaire master en wil je een master theologie volgen? Dan kan dat met onze premaster theologie, de schakel tussen je vooropleiding en de master Theologie.

Predikant worden?
De Protestantse Kerk biedt financiële (master)studieondersteuning voor toekomstige predikanten. Meer informatie vind je op www.pthu.nl.





 Protestantse Theologische **Universiteit**

Inspiring wisdom



Ga jij komend jaar studeren of studeer je al?

Kom dan eens kijken bij één van onze verenigingen!

Interesse? Scan de QR code!



Ook handig als je een kamer zoekt!



It Bernlef Ielde Leeuwarden

GSV Groningen

Absens Carens Zwolle

Vis Vitalis Dronen

Pro Deo Deventer

VGST Enschede

Betula pubescens Arnhem

VGSL Leiden

VGSU Utrecht

VGSD Delft

VGSR Rotterdam

VGSW Wageningen

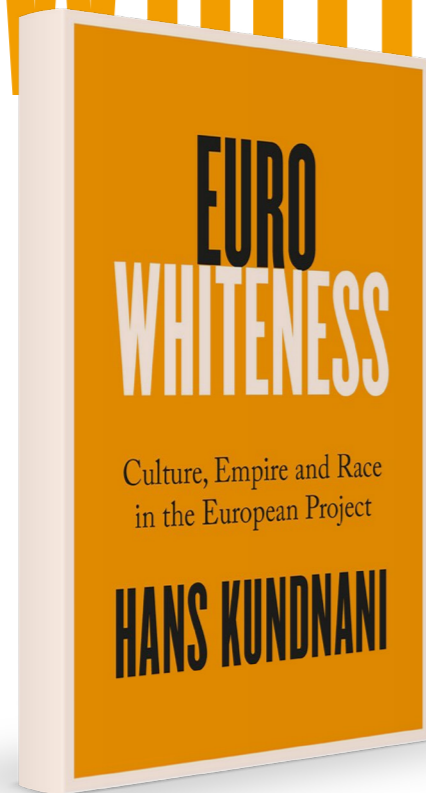
VGSN Nijmegen

 vgs-nederland.nl
 [@vgsnederland](https://www.instagram.com/vgsnederland)
 [@vgsnederland](https://www.tiktok.com/@vgsnederland)

BOEKRECENSIE

EUROWHITENESS

Auteur: **Tirsa Bos**



In verkiezingstijden is zwart-wit denken een veelvoorkomende valkuil. Aan de ene kant heb je de (extreem-)rechtse, populistische, nationalistische, nauwdenkende Eurosceptici; aan de andere kant staan de Eurofiele, wel-denkende, tolerante politici met EU-vlaggen te wapperen, inclusief de normen en waarden van de diverse gemeenschap die de EU moet voorstellen. Juist deze laatste “pro-Europese” groep krijgt er flink van langs door Hans Kundnani, auteur van het boek “Eurowhiteness”, dat vorig jaar is uitgegeven en aardig wat stof deed opwaaien. Kundnani’s “rather personal book” bevat een perspectief op de EU dat niet vaak wordt gehoord. De schrijver – met een Indiase vader en Nederlandse moeder, zelf opgegroeid in het Verenigd Koninkrijk – onthult een kant van de EU die vaak verscholen gaat onder nobele idealen en verlichte denkbeelden.

Volgens Kundnani heeft zijn boek drie doelen. Het eerste doel is om het concept “regionalisme” aan te kaarten. Een diverse, kosmopolitische Unie als toonbeeld van openheid en medicijn tegen giftig nationalisme? Dat is nogal idealistisch, aldus Kundnani – de EU is eerder een vorm van regionalisme: nationalisme, maar dan op grotere schaal, vanbinnen inclusief, maar naar buiten toe exclusief. Dit regionalisme is niet alleen burgerlijk, maar heeft ook duidelijke ethnocentrische trekken (je eigen cultuur/volk als de norm zien). Dat laatste heeft te maken met Kundnani’s tweede doel: de link leggen tussen “Whiteness” (wit zijn) en Europa. Deze verbinding willen pro-EU’ers liever niet maken, want zij beroepen zich graag op universele verlichtingsidealen, zoals democratie, mensenrechten en de rechtsstaat. Kundnani betoogt echter dat de Verlichting onlosmakelijk verbonden is met de opkomst van het

concept “blank zijn” uit de 18e eeuw, toen Europeanen onderscheid wilden maken tussen kolonisten, slaven en de inheemse bevolking. Dit sluit aan bij het laatste doel, namelijk een interpretatie geven van Europa’s ontwikkeling. In een notendop klinkt het zo: “In de tijd van de oude Grieken tot het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog veranderde Europa’s identiteit. Eerst was die gekenmerkt door het christendom, daarna draaide de identiteit om rationaliteit en ras, en ten slotte werd Europa in de twintigste eeuw een geopolitiek blok dat zich moest verenigen om te overleven. De constante factor in deze veranderingen is een Europees superioriteitsgevoel dat teruggrijpt op de Griekse verdeling van de wereld in ‘beschaving’ en ‘barbaarsheid’. *In other words, for as long as Europeans have thought of themselves as European, they have thought themselves as being better than the rest of the world.*” (p. 36, vrij vertaald) Deze lezing van de geschiedenis steekt, zeker als je geneigd bent om Europa – en dan vooral de EU – te zien als tolerant en liberaal.

“Eurowhiteness” is niet erg dik (pakweg 85 pagina’s) en leest vrij makkelijk. Kundnani geeft zelf aan dat hij het heeft geschreven om een gesprek te starten en discussie aan te moedigen. Het boek mist daarom soms nuance. De auteur heeft het bijvoorbeeld constant over “pro-Europeans”, alsof die allemaal over één kam te scheren zijn. Bovendien zijn er passages die tal van vragen oproepen over wat Kundnani precies bedoelt en wat de implicaties daarvan zijn. Het feit dat het concept Europa een “*imagined community*” is – dus een gemeenschap die vooral in de hoofden van mensen bestaat en geen objectief gegeven is – mag dan waar zijn, maar neemt niet weg dat deze gemeenschap met vallen en opstaan moet leren leven. Het feit dat de EU maar al te vaak bepaalde normen en waarden predikt zonder zich eraan te houden, betekent niet dat deze gelijk bij het grofvuil moeten worden gezet.

Dat gezegd hebbend, blijft het als een paal boven water staan dat het boek hypocrisie blootlegt. Een amusante passage is bijvoorbeeld wanneer Kundnani schrijft dat EU-fans gruwen van een slogan als “Make America Great Again”, terwijl “Together, Making Europe Strong Again” ook weleens heeft geklonken op ons continent. Waarom zou het eerste vies-populistisch zijn en het tweede niet? Ook kaart de auteur onderbelichte kwesties aan: de poging van Europese landen om gezamenlijk

de grip op koloniën te versterken tijdens de vroege jaren van Europese integratie; de verwatering van het oorspronkelijke sociaaleconomische model door neoliberaal beleid; het feit dat delen van Algerije wél deel waren van de Europese Economische gemeenschap rond 1960 en dat de zuidgrens van de EU nu keihard is, terwijl er wel uitbreiding plaatsvindt in het oosten. Ten slotte geeft Kundnani een verrassende kijk op Brexit. Hij ziet het Britse verlaten van de EU namelijk als een kans om minder eurocentrisch te worden en om de banden met de rest van de Commonwealth te versterken. Dat laatste is niet alleen verrassend, maar ook ietwat verwarrend, aangezien de Commonwealth bestaat uit voormalige Britse koloniën.

Kortom, de auteur is geslaagd in zijn belangrijkste doel, namelijk de lezer prikkelen. Het boek is een aanrader voor iedereen die niet bang is om een complexe, verontrustende en soms donkere kant van de EU te bekijken. Relevant leesvoer in deze verkiezingstijd. •





INTERVIEW MET ERIK SJOERS - JONGE VVD KANDIDAAT

Auteurs: **Shady Morsi & Berjan de Graaf**

Zou je iets over jezelf en over je politieke carrière kunnen vertellen?

Ik ben Erik Sjoers en ik sta op plek 22, voor de VVD. Ik ben al langer lokaal actief voor de VVD in Dronten. Daarnaast heb ik stage gelopen in Europa. Ik ging de politiek in doordat ik in aanraking kwam met strenggelovige mensen, toenmalige kennissen. Ik ging uit interesse in gesprek over homoseksualiteit. Ik werd zo boos van binnen, omdat je mensen afwijst om wie ze zijn. Ik wilde daar iets mee doen en door te googlen ben ik bij het liberalisme gekomen, en zo bij de VVD en JOVD, waar ik al veel gedaan heb.

Wat vind je van de ChristenUnie slogan: Jouw vrijheid, onze missie?

Ik heb het voorbij zien komen op LinkedIn. Bij vrijheid sla ik aan, al associeer ik het niet met de CU. Aan de andere kant, wat ik in Brussel zag, is dat wij het goed kunnen vinden op onderwerpen zoals veiligheid, defensie en geopolitiek, nadat de CU brak met de SGP. Vrijheid is ontzettend verbonden met veiligheid, als dit met de slogan bedoeld wordt, vind ik het geweldig. Het verkiezingsprogramma van de VVD heet "Slagvaardig Europa", waarin we het wel kunnen vinden met deze onderwerpen. Natuurlijk zijn er verschillen. Over migratie kunnen de CU en de VVD het

Ik werd zo boos van binnen, omdat je mensen afwijst om wie ze zijn.

beste van fracties ruilen, omdat Renew meer ruimhartiger is over migratie dan de EVP.

Hoe zou je de belangrijkste doelstellingen van de Europese afdeling van de VVD samenvatten voor iemand die niet bekend is met de partij?

De titel van ons verkiezingsprogramma "Slagvaardig Europa" geeft op zich al goed weer wat het is. Er zijn veel crisissen waar wij als Europa voor staan. Denk aan geopolitiek, maar ook aan migratie en duurzaamheid. Ik denk dat het belangrijk is dat Europa levert en luistert, daarvoor heb ik me gekandideerd. Leveren en slagvaardig zijn zou voorop moeten staan. Iedere burger van de EU zou moeten merken dat de EU concrete dingen levert. Dat zit wat bijvoorbeeld in de defensiepijler, die wij willen versterken, maar ook met ambitieuze klimaatdoelstellingen. Het moet alleen niet gaan op de manier zoals Europa het vaak doet, met allerlei proefballonnetjes en ieder jaar een switch naar nieuwe ideeën. Er zouden juist hele duidelijke lijnen moeten zijn van hoe het gedaan gaat worden. Het leveren vind ik het allerbelangrijkste.

Wat vindt de VVD van Europa en wat onderscheidt ze van andere partijen? Hoe vertaalt zich dat in concrete beleidsvoorstellen?

Ik denk niet dat de VVD is in te delen in pro-Europees of Eurosceptisch. We kijken kritisch of iets slagvaardig en efficiënt is. Belastingzaken moeten nationaal blijven. Net als uitzendingen van defensie, we willen geen Europees leger. Wij hebben een optimistische visie op Europa. Wij zijn tegen een Nexit. Maar we denken ook niet met een als-dan-redenatie over Europese integratie. Partijen aan de linkerkant zeggen altijd: 'Als we meer samenwerken, als we meer integratie hebben, dan komt het goed'. Dat

zie ik zelf niet zo. Aan de andere kant op rechts. De PVV pleit voor een harde Nexit (dit interview is van voor de bekendmaking van het verkiezingsprogramma van de PVV), wat we ook in het Verenigd Koninkrijk hebben gezien. In onze verkiezingsprogramma staat: "Als het goed is voor Nederland gaan onze Europarlementariërs ja zeggen en als het antwoord nee is, doen wij het niet". Ik denk dat het een mooi streven is voor een slagvaardig Europa dat werkt voor mensen. Juist met al die uitdagingen en met het dalende vertrouwen willen wij laten zien wat Europa voor iedereen betekent. Dat is het remedie tegen Eurosceptisme.

Terugkijkend op mijn stage in Brussel moet ik gelijk denken aan Jan Huitema en de kunstmestvervangers, waar hij al tien jaar mee bezig is geweest. Daarin hebben we ook veel samengewerkt met de CU en Piet Adema, die hier zich hard voor heeft ingezet in de Europese Raad. Een van de meest bizarre woorden die ik van Jan geleerd heb, is "kunstmestvervangers". Dat wil zeggen dat kunstmest vervangen wordt door echte mest. Door Europese regels mocht echte mest niet gebruikt worden op het land, want het is erg slecht voor biodiversiteit, bodem en waterkwaliteit. Kunstmest is ook slecht. De beste oplossing is om slechte stoffen uit de mest te halen. Dit is denk ik een concreet voorbeeld waar we de landbouw hebben geholpen.

Hoe zie jij (of de VVD) de rol van jongeren in de politiek en welke initiatieven wilt u nemen om hun betrokkenheid te vergroten?

Ik vind het heel goed dat partijen jonge mensen op de lijst hebben gezet, zoals ook bij de ChristenUnie. ik zit in een whatsappgroep met jonge kandidaten, onder andere met Annelie. Het is leuk om contact te houden, wat dingetjes uit te wisselen en wie weet komt er nog

iets uit dat we samen gaan optrekken. Mijn filosofie is de legitimiteit van de nabijheid. Mensen die dichtbij voelen waar je op kunt stemmen, verhoogt de legitimiteit en ook democratische betrokkenheid van mensen. Jonge kandidaten is hiervan een mooie stap. Ook van oudere burgers zou er meer betrokkenheid mogen zijn. Europa komt erg weinig in het nieuws, en dan ook nog eens vaak negatief. Bovendien hebben mensen het idee dat hun stem er niet toe doet tijdens de Europese verkiezingen, waardoor ze niet stemmen. En om dat gevoel terug te krijgen dat iedere stem telt, moeten wij een Europa hebben dat levert.

Hoe kijk jij naar Brexit en euroscepticisme? En hoe kan de EU democratischer worden?

Brexit is een ontegenwoordige ramp. Alles wat wordt voorgesteld, heeft vrijer, veiliger e welvarender als criteria. Europa moet werken voor mensen. Het vertrouwen in de EU daalt. Een Europa dat levert is erg belangrijk. Leveren is het middel tegen euroscepticisme. De EU is daarnaast erg ingewikkeld. Veel jongeren weten niet hoe het

"Gastvrij zijn is een mooi streven, maar het zet wel druk op de samenleving, het wakkert polarisatie aan en zet druk op veiligheid en gezondheidszorg."

werkt, zelfs als ze erg begaan zijn met politiek. Het is een bijzondere constructie en er gebeurt veel. Extra uitleg zou kunnen helpen in het oplossen van euroscepticisme. De EU kan en moet democratischer en transparanter worden. Allereerst moet de Europese Commissie slagvaardiger worden. Veel kleine voorstellen worden niet uitgewerkt of niet gehandhaafd. Door de voorstellen te gaan handhaven moeten lidstaten zich aan de regels houden. Natuurlijk hebben wij ook een mening over de verhuizing naar Straatsburg. Het verhuiscircus is echt ongekend dom. Aan de ene kant gaat er veel geld naar toe, maar aan de andere kant is wel bewezen dat de slagvaardigheid van het Europees Parlement in Straatsburg toeneemt, terwijl het in Brussel erg stroef is. Het verdrag moet worden aangepast en dat moet unaniem gebeuren. Frankrijk is tegen, en dat is het eerlijke verhaal. Je kan het niet aanpassen, ook al zijn wij het er niet mee eens.

Hoe zou de VVD omgaan met de uitdagingen op het gebied van migratie en vluchtelingenstromen binnen Europa?

Ik denk dat het belangrijk is dat we grip op migratie krijgen en dat we weten wie de EU binnenkomt. Wij zien in Nederland dat het enorm veel druk zet op de samenleving, maar ook op de huizenmarkt en gezondheidszorg. Voor een eerlijk migratieverhaal denk ik dat mensen die vluchten voor oorlog en/of vervolging welkom moeten blijven in Europa. We moeten ook gaan kijken naar opvang in veilige regio's. Het is ook humaan asielbeleid om te zorgen dat mensen niet de gevaarlijke oversteek wagen. Het is vooral een prioriteit voor Europa om migratiedeals te sluiten met landen waar vluchtelingen vandaan komen. Deze landen kunnen we helpen in de vorm van ontwikkelingshulp, met bijvoorbeeld het investeren in FRONTEX om niet levens op het spel te zetten. Ik ben er erg trots op dat Dronten een grootschalige noodopvang heeft, behalve in het festivalseizoen. Er verblijven 1400 asielzoekers en daarnaast hebben we een AZC met 1200 plekken. Dronten is samen met Ter Apel en Budel koploper in het gastvrij zijn. Gastvrij zijn is een mooi streven, maar het zet wel druk op de samenleving, het wakkert polarisatie aan en zet druk op veiligheid en gezondheidszorg.

Hoe ziet de VVD de rol van het maatschappelijk middenveld en burgerinitiatieven in het politieke proces?

Zowel het maatschappelijk middenveld als burgerinitiatieven gaat verder dan stemmen. Het is een mooi middel om mensen meer invloed te geven op de politiek. Dilan Yesilgöz zei het al 'Politici zijn er om te dienen', ze zitten niet voor zichzelf. Het burgerinitiatief is een middel om te laten weten wat mensen wel of niet willen, ongeacht partijvoorkeur. Een voorbeeld van een burgerinitiatief die mij aan het hart gaat is die van Long-Covid patiënten. Ik heb zelf de petitie ondertekend, omdat er meer aandacht voor moet komen. Daarin moet ik ook denken aan de quote 'Als iedereen aan zichzelf denkt, wordt aan iedereen gedacht'. Wat een egocentrische manier van kijken is. Het liberalisme gaat uit van individuen. Al die individuen kunnen samen iets bereiken. De Belgische Communistische Partij had ooit een mooi beeld gemaakt hierover, wat je ziet als je Brussel in rijdt.



Wat zou je willen meegeven aan Perspectief?

Twee dingen; Ten eerste: ontzettend goed dat je op jonge leeftijd al met de politiek bemoeit. Punt twee is voortbordurend op mijn drive om de politiek in te gaan, ieders vrijheid. Bij de JOVD bestaat het concept van verdraagzaamheid en tolerantie. Het komt er op neer dat andere mensen soms hun vrijheid anders invullen dan dat jij het zou doen. Daar hoeft je je niet mee te bemoeien, want het is hun vrijheid zolang dat jou niet schaadt. Ik denk dat ik dat mee wil geven aan Perspectief. 'Wat u niet wilt dat u geschiedt doet dat ook een ander niet'. Ik roep op om andere mensen de vrijheid te geven om de

keuze te maken waar jij niet achterstaat. Voor mij gaat het over liberale waarden zoals houden van wie je van houdt, kunnen zijn wie je wilt zijn. Ik zag een documentaire van de EO waarin presentatrice Wilke Stuij uit de kast kwam. Zij belde met voorgangers van kerken waarin zij preekte. Ik schrok persoonlijk van de reacties van die mensen, dat gaat in tegen de verdraagzaamheid. Wees een beetje lief voor elkaar. Zeg wat vaker dat je tolerant bent, dat je het zelf niet zo zou doen, maar dat die mogelijkheid er wel voor die ander is.

"Wees een beetje lief voor elkaar. Zeg wat vaker dat je tolerant bent, dat je het zelf niet zo zou doen, maar dat die mogelijkheid er wel voor die ander is."

WELKOM IN NEDERLAND

Auteur: **Gerard Saurwalt**

Europese vluchtelingencrisis. Nog nooit zo veel vluchtelingen gehad.
Dit zijn krantenkoppen van vandaag, maar ze hadden net zo goed aan
het begin van de 18e eeuw kunnen klinken.

Grote drommen mensen op de vlucht. In totaal een groep van 20.000 over heel Europa. Vertrokken omdat ze niet hun eigen geloof mochten belijden.

In de jaren 1730 was het raak. Een groep van 20.000 mensen moest het bisdom Salzburg verlaten omdat ze niet katholiek waren. Deze groep werd opgevangen in heel Europa. De koning van Pruisen nam de grootste groep mensen op in wat nu Litouwen en dat gekke stukje Rusland is. Ook in Duitsland werden veel mensen opgevangen: Regensburg, Leipzig, Hamburg en Frankfurt.

DE GESCHIEDENIS
HERHAALT ZICH NOOIT,
MAAR RIJMT ALTIJD
EEN KEER

Een groep van 800 geloofsvluchtelingen werd uitgenodigd om naar Nederland te gaan. Let wel: uitgenodigd! Men zou er nu eens om komen. De groep was uitgenodigd omdat in Zeeuws-Vlaanderen een groot tekort aan arbeidskrachten was ontstaan. Waar herkennen we dat verhaal precies van? Hoe zit het momenteel met de krapte op de arbeidsmarkt? Met grote beloftes en warme woorden is de groep naar Zeeuws-Vlaanderen afgereisd. Het was een barre reis van 100 dagen, midden in de winter van 1732-1733. Niet alleen de groep die naar Nederland ging had een zware reis. De grote groep Salzburgers moesten onderweg worden opgevangen en gehuisvest. Door de grote verontwaardiging in protestantse delen van Europa was er aan bijstand geen gebrek. Bij aankomst in protestantse gebieden werden de vluchtelingen op marktpleinen en havens warm welkom geheten, de gastgezinnen en herbergiers stonden klaar om iedereen (tijdelijk) op te vangen.

Hoe anders was dat bij de aankomst van de groep naar Zeeuws-Vlaanderen. Bij aankomst in Nieuwerhaven

(het huidige Nummer Eén, in Zeeuws-Vlaanderen) was er niemand die hen opwachtte. Een dag later kwam de burgemeester. Hij begon niet met een welkomstwoord, maar begon met het tellen en controleren van de namenlijst. Daarna sprak hij woorden die de groep helemaal niet kon verstaan.

Spinvis zingt treffend 'De geschiedenis herhaalt zich nooit, maar rijmt altijd een keer'. Dat principe kwam ook heel duidelijk naar voren in de voorbereiding op de tentoonstelling Welkom in Nederland? die ik heb samengesteld vóór het Luther Museum in Amsterdam. Het roept de vraag op hoe we in de afgelopen 300 jaar wel gebruik hebben kunnen maken van auto's, vliegtuigen, telefoons en internet, maar nog steeds geen idee hebben van hoe we vluchtelingen op kunnen vangen.

Trek lering uit de geschiedenis, want vluchtelingen, emigranten en 'gelukszoekers' zullen altijd blijven komen en hoe strikt het komende migratiebeleid ook gaat worden, we hebben een morele én Bijbelse plicht om vreemdelingen op te vangen. "Want Ik was een vreemdeling en jullie namen Mij op. Alles wat jullie gedaan hebben voor een van de geringsten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor Mij gedaan."





WAAROM IS GELOOFSVRIJHEID NOG GEEN SPEERPUNT VOOR DE EUROPESE UNIE?

Auteur: **Willem Holdijk** – Bestuurslid Internationaal

Geloofsvrijheid is een van de speerpunten voor de ChristenUnie tijdens de aankomende verkiezingen. En dat is niet zonder reden, want de vrijheid van geloof staat internationaal steeds meer onder druk. Rapporten van Open Doers en Kerk in Nood laten een jaarlijkse stijging zien van het aantal slachtoffers van vervolging en discriminatie om hun geloofsovertuiging. Ook de wijze waarop gelovigen wereldwijd te maken hebben met vervolging wordt steeds brutaler.

Vers op ons netvlies staan de aanvallen op 16 augustus in Pakistan. In de christelijke wijk van Jaranwala werden 20 kerken en tientallen woningen vernield door een woedende menigte. Elke dag hebben christenen in Pakistan te maken met veroordelingen van blasfemie. Meisjes worden ontvoerd en bekeerd tot de Islam, of jong uitgehuwd. En er zijn wetten die het beletten dat iemand een ander geloof aanhangt dan de dominante

religie. Zo wordt de positie van de minderheidsreligie met de dag kwetsbaarder. In Nigeria gaat Boko Haram met een ongekend geweld tekeer tegen christenen. In 2022 vielen tientallen doden bij een aanval op een kerk in Owo, en afgelopen kerst vielen er 160 doden en gewonden in de deelstaat Plateau. Afrika Correspondent Sophie van Leeuwen noemde het “de ergste aanvallen in jaren, waarbij hele dorpen zijn platgebrand”.

Christelijke NGO's en politici schenken veelvuldig aandacht aan het lot van de vele slachtoffers van dit brute geweld tegen gelovige minderheden. Ook in de EU zetten zij zich in om geloofsvrijheid op de agenda te krijgen. Maar ondanks deze inzet blijft het thema in de EU onderbelicht. Waarom? Is het omdat de EU steeds analfabetischer wordt voor religie door een dominante seculiere stroming? Dit is deel van de uitleg maar geeft geen volledig antwoord waarom de vrijheid van religie

nog geen speerpunt is. Er is ook sprake van moedwillige onwil en tegenwerking binnen de Europese Unie. In de EU werd op 8 februari een resolutie aangenomen waarin het geweld dat op kerst in Nigeria plaatsvond sterk wordt veroordeeld. Op het eerste gezicht was dit een welkome boodschap vanuit de EU. Maar toen vragen op tafel werden gelegd of het geweld religieus gemotiveerd was, werd een groot deel van het Europees Parlement zenuwachtig. De zeer kwalijke rol van Sharia wetten en het willekeurige gebruik van deze wetten voor accusaties van blasfemie werden niet erkend. Met name klimaatverandering en de gevolgen hiervan voor competitie rondom hulpbronnen werden aangehaald als verklaring. En hoewel dit zeker onderdeel is van de verklaring kan en mag de EU de religieus-gemotiveerde factoren hier niet vergeten. Juist diezelfde stroming binnen het Europees Parlement die de mond vol heeft van diversiteit en het waarborgen van de rechten van minderheden wereldwijd geeft hier niet thuis. Het erkennen van hoe identiteit en religie weldegelijk een rol spelen in het verklaren van geweld tegen gelovigen wereldwijd zou tot de kern van het Europese mensenrechtenbeleid moeten horen. Helaas krijgen religieuze minderheden hier niet dezelfde aandacht als andere minderheden.

Deze tendens kan nauwelijks als nieuws worden beschouwd. In 2022 nog werd een rapport over de vervolging van religieuze minderheden goedgekeurd in Straatsburg waar christenvervolging in het Midden-Oosten en Afrika helemaal geen plek kreeg. Er werd eenmalig een referentie gemaakt naar christenen in het rapport en meerdere keren naar de bescherming van atheïstische en humanistische geloofsminderheden. Het vertelt opnieuw hoe de kaarten binnen de EU geschud worden.

En niet alleen binnen het mensenrechtenbeleid ligt de kern van het probleem waarom de EU nauwelijks aandacht schenkt aan het lot van gelovigen wereldwijd. Ook zorgen economisch kortetermijndenken en geopolitieke overwegingen er telkens voor dat de EU geloofsvrijheid in haar afwegingen ondergeschikt maakt. Een goed voorbeeld hiervan zijn de relaties met Pakistan die de EU onderhoudt. Met betrekking tot de situatie in Pakistan heeft de EU afspraken lopen

waarin voorwaarden aan handel met het land worden gesteld. Deze voorwaarden zijn het handhaven van mensenrechten, het garanderen van godsdienstvrijheid en het beschermen van minderheden. Maar deze afspraken blijken tot nu toe vooral beloftes. Keer op keer worden christenen, hindu's en zelfs moslims ter dood veroordeeld door het al dan niet willekeurige gebruik van de uit 1986 stammende blasfemiewetten in Pakistan. De EU verbindt hier geen consequenties aan. In 2021 werd nog een resolutie binnen de EU aangenomen om de speciale status van Pakistan met de betrekking tot de handelsvoordelen te herzien. Maar niets kwam terecht van deze aangenomen resolutie. Vaak blijft het bij een korte verbale represaille. Zo ook recent nog op 6 maart toen de EU een dialoog had met Pakistan in Islamabad. Ondanks de druk van christelijke politici stelde de EU alleen dat de “De EU en Pakistan het eens waren over de noodzaak om op te komen voor de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging.”

Als puntje bij paaltje komt, delft wereldwijde geloofsvrijheid het onderspit in het Europees Parlement. Dit is allereerst omdat een groot deel van het Europees Parlement zich meer zorgen maakt over andere minderheden in het beleid rondom mensenrechten en anders geopolitiek realisme en kortstondig economisch gewin de boventoon voeren boven het beschermen van gelovigen wereldwijd. Het blijft daarom van groot belang om op te komen voor deze te vaak vergeten groep mensen.





DURF TE Hopen

COLOFON

HOOFDREDACTEUR Berjan de Graaf REDACTIE Daniel de Boer, Tirsä Bos, Karel Huijgen, Shady Morsi, Gerard Saurwalt

VORMGEVING Levi Reinds

